

Substantiva odvozená od sloves s předmětovým genitivem a jejich přínos k teorii valence substantiv

Veronika Kolářová

Ústav formální a aplikované lingvistiky, MFF UK, Praha
<kolarova@ufal.mff.cuni.cz>

PŘÍKLADY

I. Korespondence adverbálního a adnominálního genitivu ($\text{Gen}_{\text{Adverb}} \leftrightarrow \text{Gen}_{\text{Adnom}}$)

Doklady na $\text{Gen}_{\text{Adnom}}$ ($\leftarrow \text{Gen}_{\text{Adverb}}$):

Verbální substantiva (cca 50 lemmat)

(a) Substantiva odvozená od sloves s předmětovým genitivem:

dobrání se pravdy, dočkání se kýženého okamžiku, domáhání se nároků, dopátrání se původní publikace, dopouštění se chyb a omylů, doprošování se milosti.PAT / Američanů.ADDR, ať ty hrůzy zastaví, zjistit dotázáním toho kterého žáka, dotazování domácností po jejich finanční situaci, dotknutí se zdi, dotýkání se předmětů, dovolání se svých požadavků, dovolávání se práva, dožadování se pozornosti, dožití se vysokého věku, dožívání se vyššího věku, držení se rodiče za ruku, chopení se pera / iniciativy / příležitosti, leknutí se možnosti Spartu porazit / přecházející zvěře přes silnici, litování svého činu / toho, co se stalo, minutí se cíle, odříkání se sladkostí, optání se řidiče, otázení se dvou již sedících mužů, povšimnutí si inzerátu, přidržování se madel, účastnění se tance, ujímání se nových postů, ujmutí se vůdčí pozice, vážení si toho chlapečka, všímání si zvířat, vyptávání se svědků, vystříhání se konzumace nepasterizovaného mléka, vyvarování se styků s pyly, vzdání se nároku, vzdávání se místních výsad, zanechání kouření, zastávání se Romů / fyzických trestů, zbavení se závislosti, zbavování se různých odpadů, zdržení se jednání, zeptání místních, zmocnění se jejich majetku, zřeknutí se použití síly, zříkání se zla / kultivace jazyka, zúčastnění se scio testů

(b) Substantiva odvozená od sloves s kvantitativním (partitivním) genitivem:
napití se vody

Dějová substantiva (4 lemmata):

dotek / dotyk puku, naděje dosažení cíle, odvaha spolupráce, památka obětí

II. Posesivum odpovídající adverbálnímu objektu

Doklady na Adj_{pos} / Pron_{pos} (← Gen_{Adverb}):

1. Verbální substantiva

Verbální substantiva odvozená od sloves s předmětovým genitivem: 8 lemmat, tj. *dotazování se, dotknutí se, dožití se, zanechání, zbavení se, zbavení, zmocnění se a zproštění*.

Pouze Pron_{pos} (← Gen_{Adverb}), nikoli Adj_{pos} (← Gen_{Adverb}):

(1) V 85. průnik Šmída až před gólmana zaváněl faulem dobříkovské obrany, míč přikryl Lukes, ale o jeho zmocnění usiloval Peterka, jenže zasáhl bolestivě ruce gólmana...

(SYN2010) (tj. zmocnění se míče)

(2) Causa očividně představuje starostliv obnažený nerv se všemi důsledky po jeho dotknutí se. (SYN2006PUB) (tj. dotknutí se nervu)

(3) Aritmetický průměr rozložení *dx* je právě nadějí dožití při narození. Věkový medián zemřelých označujeme jako pravděpodobnou délku života. Její hodnota představuje věk, jehož pravděpodobnost dožití se rovná 0,5. Znamená to, že při narození existuje stejná pravděpodobnost jeho dožití jako nedožití. Mediánový věk zemřelých se rovná věku, kdy tabulkový počet dožívajících... (tj. dožití se mediánového věku)

(4) Ženy, ale prý také muži, kteří mají problémy s nadváhou, mají šanci pro její zbavení něco udělat. (tj. zbavení se nadváhy) (SYN2009PUB)

(5) ... Vladimíra Železného. Úspěch v červnových volbách do Evropského parlamentu mu vynesl poslaneckou imunitu a žádný z českých úřadů se zatím neodhodlal k tomu, aby požádal o její zbavení a vydání ke stíhání do ČR. (tj. zbavení Železného imunity a vydání Železného ke stíhání) (SYN2009PUB)

(6) Rusko: Poslanci mají imunitu po celou dobu svého funkčního období. O jejím zbavení rozhoduje příslušná parlamentní komora na žádost generální prokuratury. (tj. zbavení imunity poslanců) (SYN2009PUB)

(7) Pokud se rozhodne, že setrvá, složí nejprve tzv. dočasné sliby (mají platnost na tři roky a jsou stále jen na zkoušku) a po nich slavné sliby (slib chudoby, čistoty a poslušnosti). Slavné sliby představují doživotní rozhodnutí a o jejich případné zproštění musí mnich či řeholník žádat osobně papeže. (tj. zproštění slavných slibů) (SYN2006PUB)

(8) Jediným problémem se zdá být tendence některých studentů nadřazovat po čase praxi samotnému studiu, což v krajním případě může vést až k jeho zanechání. (tj. zanechání studia) (SYN2009PUB)

(9) Celkový podíl zaměstnanců dotazovaných subjektů, které tyto subjekty v době jejich dotazování zaměstnávaly přímo, na celkovém počtu všech pracovníků v "komerční" části tuzemské ekonomiky tak přesáhl jednu pětinu. (SYN2009PUB) (tj. dotazování se subjektů)

Verbální substantiva odvozená od sloves s Gen kvantitativním, např. *napití se*.

(10) Na objednávku vám zde uvaří i Haškův oblíbený Grog zpustlých námořníků, o kterém se ve Švejkovi píše, že člověk po jeho napití přeplave jako nic i kanál La Manche.

(SYN2009PUB) (tj. napití se Grogem)

(11) V mnoha velkých městech Evropy teče z kohoutků pitná voda, ale k jejímu napití nikdo nenajde odvahu. (SYN2009PUB) (tj. napití se pitné vody)

Verbální substantiva odvozená od sloves, která mají vazbu s Gen_{Adverb} i s Ak, např. *dosáhnout vysoké rychlosti / vysokou rychlost, dopátrat se pravdy / dopátrat motivy*. V daném kontextu je ale primární odpovídající vazba s Gen_{Adverb}.

- (12) *O to, kdo má pravdu, ani tak v tuto chvíli nejde. K jejímu dopátrání je třeba kalkulovat s mnoha neznámými, a tak je odpověď příliš složitá, a tudíž politicky nezajímavá.* (SYN2005) (tj. dopátrání (se) pravdy)
- (13) *ten cíl světí prostředky používané k jeho dosažení* (SYN2005) (tj. dosažení cíle)
- (14) *formulování konkrétních metod a cest k jejich docílení* (SYN2000) (tj. docílení metod)

2. Dějová substantiva: 2 lemmata, tj. *dotyk, památka*.

- (15) *vonné tyčinky na Marianinu památku* (SYN2000)
- (16) *úcta k její památce* (SYN2000)
- (17) *Čtyřramenný volant se ovládá lehce a na jeho sebemenší dotyk auto rychle reaguje.* (SYN2006PUB) (tj. sebemenší dotyk volantu.PAT)
- (18) *V běžné elektrické domácnosti je používáno napětí 220 V (dnes 230 V), jehož jeden vodič (tzv. nulák) je uzemněn a jeho dotyk za normálních okolností nikomu neublíží.* (SYN2006PUB) (tj. dotyk vodiče, nuláku.PAT)
- (19) *... strach, že se mohu nakazit tuberkulózou jen obracením stránek a jejich dotykem.* (SYN2000) (tj. dotyk stránek.PAT)

3. Činitelská jména: substantivum *tazatel*

- (20) *Většinu tazatelů internetové daňové poradny.ADDR nejvíce tíží problematika daně z příjmů a daně z přidané hodnoty* (SYN2009PUB)
- (21) *...vypuzená mysl, vržená do vetřelcova věku a těla... Nebylo jí dovoleno, aby..., a její.ADDR školení tazatelé ji zbavovali veškerých znalostí.* (SYN2010)
- (22) *Umělec Milan Knížák se opět prezentuje knižně – a jak vidno, „nadoraz“ už nevede rozhovory ... Jana Klusáková, ale rovněž Knížákův.ADDR tazatel Petr Volf.* (SYN2006PUB)

4. Substantivum *znalost* (doklady na Pron_{pos} ve funkci Patientu):

- (23) *Kde jste se vlastně naučil tenhle jazyk v dobách, kdy jeho znalost byla označována za projev imperialistického smýšlení?* (SYN2010)
- (24) *Tato konstanta se nazývá chemickou a její znalost umožňuje výklad chemické příbuznosti prvků.* (SYN2010)
- (25) *I když němčina byla vyučovacím jazykem na gymnáziích, nebyla ani tam její znalost v českojazyčných oblastech dokonalá.* (SYN2010)
- (26) *...tytéž, jen trochu pozměněné mechanismy, se objevují i v moderní společnosti, jejich znalost mi mohla být užitečná při psaní skečů...* (SYN2010)

5. Substantiva dávání a mluvení, u nichž je PAT vyjádřen pomocí Pron_{pos} (← Ak):

- (27) *Todor Živkov byl včera obviněn ze zpronevěry státních prostředků a jejich.PAT poskytování komunistickým stranám.ADDR v zahraničí.* (SYN2000)
- (28) *krádeže aut a jejich.PAT následné vrácení původnímu majiteli.ADDR* (SYN2000)
- (29) *Vysoká teplota spalin ... nabízí využití tepla obsaženého v těchto spalínách k výrobě elektrické energie a k jeho.PAT dodávkám spotřebitelům.ADDR.* (SYN2000)
- (30) *Navíc majoritní akcionář bude mít na vyplácení dividend sobě samému větší zájem než na jejich.PAT výplatě drobným nezúčastněným akcionářům.ADDR.* (SYN2000)
- (31) *Rozhodnutí o provedení chirurgického výkonu a jeho.PAT nabídnutí nemocnému.ADDR musí provést chirurg s odpovídající klasifikací ...* (SYN2000)
- (32) *... překazit trestný čin lze i jeho.PAT včasným oznámením státnímu zástupci.ADDR nebo policejnímu orgánu.ADDR* (SYN2000)

III. Nominalizované struktury se dvěma aktanty ve formě bezpředložkového genitivu

Tabulka č. 1: Přehled typů nominalizovaných struktur (NS) se dvěma aktanty (A) v Gen_{Adnom}

Typ NS	Odpovídající adverbální forma aktantů	Plno-významovost N	Příklad	Gramatická správnost	Slovosled Aktantů
NS ₁	A ₁ (Gen _{Adnom} ← Ak) A ₂ (Gen _{Adnom} ← Gen _{Adverb})	+	<u>zbavení</u> ženy starostí	+	- A ₁ A ₂ - A ₂ A ₁
NS _{2A}	A ₁ (Gen _{Adnom} ← Nom) A ₂ (Gen _{Adnom} ← Ak)	+	<u>zkoušení</u> Petra Evy	–	–
NS _{2B}	A ₁ (Gen _{Adnom} ← Nom) A ₂ (Gen _{Adnom} ← Ak)	N spolu s A ₂ tvoří nominalizaci víceslovného predikátu	<u>vzdání</u> holdu mafiánů svému kmotrovi	+	- pouze A ₂ A ₁
NS _{3A}	A ₁ (Gen _{Adnom} ← Nom) A ₂ (Gen _{Adnom} ← Gen _{Adverb}) [A ₂ = PAT]	+	VS: <u>dožití</u> dítěte konce pojistné doby	+	- typicky A ₁ A ₂ , - možný i A ₂ A ₁
			DS: <u>dotek</u> včelky pestíku květu		
			VS: <u>vypytávání se</u> hostitele vzácného hosta, co si dá k obědu	?? (nedoloženo)	- typicky A ₁ A ₂
	A ₁ (Gen _{Adnom} ← Nom) A ₂ (Gen _{Adnom} ← Gen _{Adverb}) [A ₂ = ADDR]	+	DS: <u>otázka</u> hostitele vzácného hosta, co si dá k obědu	–	–
NS _{3B}	A ₁ (Gen _{Adnom} ← Nom) A ₂ (Gen _{Adnom} ← Gen _{Adverb})	N spolu s A ₂ tvoří nominalizaci víceslovného predikátu	<u>pozbytí</u> způsobilosti zaměstnance vykonávat práci	+	- typicky A ₂ A ₁ , - výj. A ₁ A ₂
NS ₄	A ₁ (Gen _{Adnom} ← Ak) [A ₁ = ADDR] A ₂ (Gen _{Adnom} ← Ak) [A ₂ = PAT]	+	VS: <u>vyučování</u> náboženství dětí DS: <u>výuka</u> cizího jazyka dětí předškolního věku	+	- typicky A ₂ A ₁ - A ₁ A ₂ nedoloženo
NS ₅	A ₁ (Gen _{Adnom} ← Nom) A ₂ (Gen _{Adnom} ← PPP)	+	<u>návyk</u> Petra kouření	–	–

NS₁ [A₁ (Gen_{Adnom} ← Ak) a A₂ (Gen_{Adnom} ← Gen_{Adverb})]

VS: *ušetření, zbavení, zbavování, zproštění, zprošťování*

Obojí pořadí aktantů, ovlivněno mírou jejich rozvití

(A) pořadí ADDR(2) PAT(2):

(33) *K ušetření jeho rodiny.ADDR represálií.PAT nutno inscenovat jeho únos.* (SYN2010)

(34) *zproštění poddaných.ADDR přísahy.PAT věrnosti* (SYN2005)

(35) *zbavení národů.ADDR jejich národní existence.PAT* (SYN2005)

(B) pořadí PAT(2) ADDR(2):

(36) *zproštěním mlčenlivosti.PAT klíčového svědka.ADDR, bývalého policejního agenta...* (SYN2005)

(37) *zprošťování mlčenlivosti.PAT policejních svědků.ADDR* (SYN2006PUB)

(38) *metodické zbavování důstojnosti.PAT Židů.ADDR* (SYN2005)

NS₃ [A₁ (Gen_{Adnom} ← Nom) a A₂ (Gen_{Adnom} ← Gen_{Adverb})]

VS: domáhání se, dožití (se), pozbytí, ujímání se, vzdání se, zanechání, zbavování se, zdržení se, zřeknutí se

DS: dotyk / dotek

Pořadí aktantů A₁ A₂:

NS₃A:

- (39) Uvádím zde jen, že v kauze nuceného vzdání se Z. Boháče.ACT funkce.PAT vedoucího Komise pro historickou geografii byl... (SYN2000)
- (40) RMB vzala na vědomí: - vzdání se ing. Petra Jelínka.ACT funkce.PAT vedoucího Odboru městské informatiky Magistrátu města Brna ke dni 31. srpna 2003 (SYN2009PUB)
- (41) Zdejší komunisté nepovažují volbu Grebeníčka ani vzdání se Miloslava Ransdorfa.ACT obhajoby.PAT postu místopředsedy za překvapení. (SYN2009PUB)
- (42) Tento produkt je ve svém základu spořením pro dítě (vyplaceným při dožití dítěte.ACT konce.PAT pojistné doby). (SYN2009PUB)
- (43) Pojistnou událostí je například smrt pojištěné osoby, dožití pojištěné osoby.ACT sjednaného konce.PAT pojištění, tělesné poškození úrazem a podobně. (SYN2009PUB)
- (44) Mezi nejznámější patřil odkup pozemku pro firmu Philips, zbavování se radnice.ACT nepohodlných zaměstnanců.PAT či zneužívání městského věstníku k osobním zájmům zaměstnanců radnice. (SYN2009PUB)
- (45) Předseda senátu poukázal na ... a na domáhání se Ireny Riškové.ACT „svých“ peněz.PAT v případě aktivit jejího bratra... (SYN2009PUB)
- (46) HPV se šíří fyzickým kontaktem či dotykem infikované části.ACT těla neinfikované.PAT (SYN2005)
- (47) Ona toužila alespoň po prvním polibku, něžném jak dotek včelky.ACT pestíku.PAT květu nedaleko místa, kde jsme seděli. (SYN2005)
- (48) Při cvalu vlevo při dotyku levé přední nohy.ACT koně země.PAT jezdcova levá kyčel jde automaticky mírně dopředu a jezdec zároveň cítí silnější kontakt levé holeně s tělem koně. (SYN2000)
- (49) Větší část jsme získali z minulosti. To, co víme, i to, o čem přemýšlíme, není pramen náhle vytrysklý dotekem proutku.ACT našeho intelektu.PAT ze skály nevědomosti. (SYN2010)
- (50) Hosté se snažili čelit razantnímu útoku DHL agresivní obranou, ta však končila dotekem hráčů.ACT sítě.PAT - v prvním setu třikrát, ve druhém dvakrát. (SYN2009PUB)
- (51) Druhou disciplínou byly přitahy na hrazdě s dotekem čela.ACT míčku.PAT umístěného nad hrazdou, další tzv. Herkulovy sedy lehy (SYN2009PUB)
- (52) Při jakémkoli přistání mimo měřený kruh nebo pád pilota před dotykem padákového kluzáku.ACT země.PAT se pilotovi započítává 1000 cm. (SYN2009PUB)
- (53) Mexický sudí Rodriguez musel podobně jako při halových sportech po dotyku míče.ACT stropu.PAT hru přerušit. (SYN2009PUB)

NS₃B:

- (54) Jediné, co v této chvíli může napravit sobotní ostudu..., by bylo písemné zřeknutí se Bohemians.ACT možnosti.PAT odvolání. (SYN2009PUB)

Pořadí aktantů A₂ A₁:

NS₃A:

(55) Při všech cvičeních na dvou stopách, bez ohledu v jakém ruchu, musíme dbát na střídání předních končetin. Vždy při doteku země.PAT vnitřní přední nohy.ACT musí vnější holeň silně pobídnout za podbřišníkem, což aktivizuje zadek a udržuje pravidelnost kroku.

(SYN2000)

(56) a to ho z podání odsunula nikoli úspěšná koncovka soupeře, ale odpískaný dotek sítě.PAT našeho bloku.ACT. (SYN2009PUB)

(57) ..., kdy jedna z volejbalistek Olympu smečovala zřejmě do pásky, ale sudí viděli dotek míče.PAT brněnského bloku.ACT a přiřkli bod Pražankám, které díky tomu proměnily setbol? (SYN2009PUB)

(58) Žádné oživení hry nepřineslo staronové posuzování zakázaného uvolnění, které se nyní píská až po doteku puku.PAT hráče.ACT bránícího celku. (SYN2009PUB)

(59) Při krásné výměně se opět ozvala píšťalka druhého rozhodčího, signalizující dotek sítě.PAT domácího hráče.ACT. (SYN2009PUB)

(60) ... posteskl si trenér DHL Peter Kalný nad čtyřmi doteky sítě.PAT svých svěřenců.ACT ve 3. sadě a dodal... (SYN2009PUB)

(61) Už od začátku utkání to vypadalo, že každý dotek puku.PAT hráčů.ACT Washingtonu skončí v síti soupeře. (SYN2006PUB)

(62) Pískot doprovázel každý dotyk puku.PAT plzeňského útočníka.ACT OSTRAVA - Celou první třetinu se dostával do herní pohody plzeňský útočník Radek Duda. (SYN2009PUB)

(63) kdyby třeba nechtěně přehlédli jeden dotyk branky.PAT Francouzů.ACT Quemeraise a Le Penneca. (SYN2009PUB)

NS₃B:

(64) Velkým zklamáním pro socialisty bylo také prosincové zřeknutí se kandidatury.PAT Jacquesa Dellorse.ACT, favorita číslo 1 na post prezidenta. (SYN2006PUB)

(65) K dohodě zatím nedošlo, ale E. Maternová nemůže dům prodat bez zřeknutí se práva.PAT druhého vlastníka.ACT. (SYN2006PUB)

(66) Sdružení obrany spotřebitelů (SOS) spolu s právníky programu GARDE-EPS se dnes společně obrátili na Obvodní soud v Praze 6 s žalobou na zdržení se protiprávního jednání.PAT Českých aerolinií.ACT (ČSA). (SYN2010)

(67) Chápu to jako proces ujímání se vlády.PAT ČSOB.ACT v impériu IPB (SYN2009PUB)

(68) ... pozbytí způsobilosti.PAT zaměstnance.ACT vykonávat práci ze zdravotních důvodů. (SYN2009PUB)

(69) Zanechání činnosti.PAT řady.ACT klíčových hráčů (SYN2009PUB)

(70) U mužů bude asi situace po odchodu Víta Havlíčka a zanechání závodní činnosti.PAT kladiváře.ACT Ladislava Vaníka slabší. (SYN2006PUB)

(71) ...znamená prodloužení věku pro odchod do důchodu pokrytecké vzdávání se odpovědnosti.PAT státu.ACT za starší spoluobčany (SYN2000)

(72) Návrh je jen jakýmsi pokusem o zbavení se odpovědnosti.PAT vlády.ACT za současné dluhy nemocnic. (SYN2009PUB)

(73) Podle smlouvy mezi Pragosportem, Edmontonem a Litvínovem neexistuje žádná klauzule o zbavení se práva.PAT Litvínova.ACT na Růžičku. (SYN2006PUB)

(74) Časté používání referenda může posloužit ke zbavování se odpovědnosti.PAT zastupitelů.ACT za rozhodování v závažných otázkách. (SYN2006PUB)

(75) Privatizaci cítí jako zbavování se odpovědnosti.PAT města.ACT za své občany. (SYN2009PUB)

NS₂B [A₁ (Gen_{Adnom} ← Nom) a A₂ (Gen_{Adnom} ← Ak)]

N spolu s A₂ tvoří nominalizaci víceslovného predikátu, např. vzdání holdu, navázání kontaktu, sbírání zkušeností, udělení milosti, zaujetí stanoviska, nalezení kompromisu, poskytování informací.

Pouze pořadí A₂ A₁:

(76) *Jak jinak mohly začít 15. Haydnovy hudební slavnosti než vzdáním holdu mladých hráčů plzeňské konzervatoře mladému Haydnovi?* (SYN2009PUB)

(77) *Podle novinářů scéna připomínala vzdání holdu mafiánů svému kmotrovi.* (SYN2009PUB)

(78) *RAUT se považuje především za příležitost k navázání kontaktů co největšího počtu lidí.* (SYN2000)

(79) *Nejdůležitější a také nejobtížnější je navázání kontaktu znepřátelených stran.* (SYN2005)

(80) *Návštěva Libereckého kraje byla součástí delšího sbírání zkušeností thajských policistů.* (SYN2009PUB)

(81) *Cenné bylo sbírání zkušeností nejmladších závodníků, kterým se sice nepodařilo obsadit stupně vítězů, ale v brzké době se jim to určitě podaří.* (SYN2009PUB)

(82) *Jako hlavní důvod udělení milosti prezidenta Zdeňkovi R. je uvedeno, že...* (SYN2006PUB)

(83) *Od jedné do čtyř hodin se tam koná akce na podporu udělení milosti prezidenta Jiřímu Kajínkovi.* (SYN2009PUB)

(84) *...porovnání těchto dvou oblastí a zaujetí stanoviska autorky k dané problematice* (SYN2010)

(85) *Kinského snahou bylo informovat misi o zaujetí stanoviska šlechty považující se za českou.* (SYN2010)

(86) *RMB jmenovala členy pracovní skupiny, která připraví podklady k zaujetí stanoviska města Brna k událostem spojeným s vysídlením německého obyvatelstva...* (SYN2009PUB)

(87) *...hlavním cílem bylo právě nalezení kompromisu aliance s Ruskem.* (SYN2006PUB)

(88) *V salonku Kulturního domu Na Rybníčku se od 14 hodin společně ponoří do věcí, které přináší „Armageddon v proroctvích bible“. Společně se pokusí zodpovědět otázky ve smyslu poskytování informací této staré knihy. ACT o budoucnosti. PAT a o jejím vyznačení cesty možného života.* (SYN2009PUB)

(89) *Valná hromada a. s. Unipetrol projedná otázku poskytování informací společnosti. ACT zájemcům. ADDR o privatizaci...* (SYN2009PUB)

NS₄ [A₁ (Gen_{Adnom} ← Ak) [= ADDR] a A₂ (Gen_{Adnom} ← Ak) [= PAT]]

Substantiva vyučování a výuka.

(90) *Dále se v kostele scházejí jednotlivé věkové skupiny. Je to takzvaný kruh, který tvoří především ženy, dále setkání třicátníků, schůzky mládeže, vyučování náboženství. PAT (Gen/Dat) dětí. ADDR, které se koná ve farnosti i ve školách a biblické hodiny pro dospělé.* (SYN2009PUB)

(91) *Bude v ní poprvé v České republice využito ve vyučování v současnosti nejdokonalějšího notačního počítačového programu Sybelius. Užití tohoto typu softwaru ve vyučování hudební výchovy. PAT imitujících dětí. ADDR - zpěváků je specialitou karlovarské ZŠ a ZUŠ.* (SYN2009PUB)

(92) *K hlavním zásadám v naší škole při výuce cizího jazyka. PAT dětí. ADDR mladšího školního věku patří především: ...* (SYN2010)

(93) *Nový víceúčelový areál s multifunkčním sportovištěm přispěje nejen ke kvalitní výuce tělocviku. PAT našich žáků. ADDR, ale i...* (SYN2010)

(94) Oblastní spolek ČČK Liberec obdržel 12 tisíc na výuku první pomoci.PAT dětí.ADDR a mládeže.ADDR na školách a v rámci mimoškolních aktivit. (SYN2010)

(95) Názory matek a otců se výrazně liší v dalších důvodech neúspěšnosti při výuce plavání.PAT svého dítěte.ADDR: ... (SYN2010)

IV. Konatel vyjádřený bezpředložkovým instrumentálem u substantiv odvozených z intranzitivních sloves

1. Substantiva odvozená od sloves s dativní valencí: vyhrožování, napomáhání, porozumění

(96) I když příčinou zastavení práce byl nesouhlas horníků se zrušením vládní vyhlášky z roku 1991, zaručující jim ..., horníci mluvili především o vyhrožování zaměstnavatelem.ACT, a o strachu, že kvůli stávce mohou přijít o práci. (SYN2005)

(97) pokuty, kluby a oddíly: Přešťovice 1500 korun za nesportovní chování, urážky a vyhrožování rozhodčím.ADDR trenérem.ACT Jiřím Jandou při utkání Přešťovice – Olešník (SYN2006PUB)

(98) Důvodem se staly hrubé urážky a vyhrožování rozhodčímu.ADDR fyzickým násilím.PAT prezidentem.ACT klubu při utkání Třinec - Jablonec. (SYN2006PUB)

(99) ...co zadržený odmítl vysvětlit svůj čin, a po lékařském vyšetření a odběru krve zůstal do rána na protialkoholní záchytné stanici. Podle zprávy z dispečinku dopravního podniku hlásil řidič vyhrožování cestujícím.ACT těsně před devátou hodinou večerní. Přivolaná policie vydala příkaz k okamžitému odstavení vozu a... (SYN2006PUB)

(100) a nechceme-li dále snášet lhostejnost nebo napomáhání tomuto trestnému činu.PAT státními orgány.ACT, bude nutné přijmout mnohem přísnější zákonnou normu na ochranu dětí. (SYN2009PUB)

(101) ... s tím, že jakékoli napomáhání sestřičkou.ACT je v těchto případech vyloučeno. (SYN2009PUB)

(102) Seriózní srovnávací studie zahraničních systémů mohou přispět k větší dávce realismu v těchto diskusích a k lepšímu porozumění potřebné reformy(!).PAT obyvatelstvem.ACT. (SYN2005)

(103) V tisku se objevilo vzápětí několik konfuzních a nekvalifikovaných komentářů (např. Telegraf 14.7. - V. Krejčí), které nepřispívají k porozumění věci.PAT širší veřejností.ACT. (SYN2006PUB)

ACT(7) nebyl nalezen u následujících substantiv s dativní valencí: domlouvání, křivdění, lichocení, nadávání, nadržování, pomáhání, spílání, vysmívání, zabránění.

2. Substantiva s předložkovou vazbou: přistoupení k čemu

(104) V daném případě členské státy mohou unifikaci v této oblasti dosáhnout velmi snadno, a to přistoupením k Úmluvě.PAT zbývajících pěti členskými státy.ACT EU, kteří ještě nejsou signatáři Úmluvy. (SYN2010)

(105) výše úvěru je omezena pouze Vaší schopností splácet jistinu a úroky (možnost přistoupení k dluhu.PAT rodinnými příslušníky = rodiče + děti) (SYN2009PUB)

(106) Tím, že mlčí, a tím, že svému starostovi Ing. Kavříkovi tolerují i takové úlety, jako je smlouva o přistoupení k závazku.PAT městem.ACT Mohelnice v hodnotě 315 milionů podepsaná OMYLEM. (SYN2009PUB)

ACT(7) nebyl nalezen u následujících substantiv s předložkovou vazbou: přispívání / přispění k čemu, přiznávání se / přiznání se k čemu, vyrovnávání se / vyrovnání se s čím.

3. Substantiva odvozená z (reflexivních) sloves s předmětovým genitivem

3.1. Verbální substantiva: *dotazování, dotknutí, dovolání se, dožití se, ujímání se, vzdání se, zmocnění se*

(107) *Hráči Bohemians 1905 vyrovnali takzvanou "Otepkovou fintou" když při rozehrání rohu navodili situaci, že jej jde kopat jiný hráč, který se ovšem po dotknutí míče.PAT předchozím hráčem.ACT rozběhl přímo k bráně. Ten branku sice nedal, ale z následné mely před brankou mladí fotbalisté Bohemians vyrovnali na 1:1. (SYN2009PUB)*

(108) *vzdáním se zástavního práva.PAT zástavním věřitelem.ACT formou notářského zápisu*

(109) *Není možné, aby zástavní právo podle zákoníku práce zaniklo například vzdáním se tohoto práva.PAT zaměstnavatelem.ACT nebo...*

(110) *Patent zaniká uplynutím doby jeho platnosti, nezaplacením příslušných správních udržovacích poplatků ve stanovené lhůtě, nebo vzdáním se majitelem.ACT patentu.PAT. (SYN2005)*

(111) *Zastupitelstvo vzalo na vědomí vzdání se funkce.PAT člena rady obce i mandátu.PAT v zastupitelstvu obce panem.ACT Mgr. Janem Luklem ze zdravotních důvodů.*

(112) *I proto se dává přednost zavedené praxi, totiž ujímání se zvířátek.PAT hodnými lidmi.ACT či soukromými útulky.ACT. (SYN2006PUB)*

(113) *K námitce (ne) dovolání se neplatnosti.PAT smlouvy tím.ACT, kdo neplatnost sám způsobil, NS konstatoval, že podle §580 obč. zák. je třeba s jednat cenu v souladu s obecně závaznými předpisy, jinak je smlouva neplatná (§40a). (SYN2009PUB)*

(114) *Při dožití se konce.PAT pojištění pojištěným.ACT je rozdíl mezi výsledným pojistným plněním a zaplaceným pojistným zdaněn srážkovou daní ve výši 15 procent. (SYN2009PUB)*

(115) *Podobné nedostatky vykazuje Vaše přirovnání ke „zmocnění se televize.PAT teroristy.ACT“. (SYN2009PUB)*

(116) *Již při dotazování 31 analytiků.ADDR agenturou.ACT Bloomberg vyšlo najevo, že nikdo z nich neočekává zvýšení sazeb, a to... (SYN2000)*

3.2. Dějová substantiva: *dotyk*

(117) *Míč se může odbít kteroukoli částí těla nad kolenem včetně kolena samého, a to i úmyslně. Dotyk sítě.PAT hráčem.ACT není chybou, je-li míč v okamžiku dotyku mimo třímetrovou přední zónu. (SYN2006PUB)*

Literatura:

- ALEXIADOU, A. (2001): *Functional Structure in Nominals. Nominalization and ergativity*. John Benjamins Publishing Company, Amsterdam, Philadelphia.
- ANDERSON, M. (1977): 'NP Pre-posing in Noun Phrases'. *Proceedings of NELS 8*: 12–21.
- ANDERSON, M. (1983): 'Prenominal Genitive NPs'. *The Linguistic Review* 3:1–24.
- CONFORTIOVÁ, H. (1995): *Seznam nejfrekventovanějších českých sloves (s označením vidu, frekvence a rekce – příklady)*. Praha: Univerzita Karlova.
- JIRSOVÁ, A. (1966): Vazby u dějových podstatných jmen označujících duševní projevy. *Naše řeč*, 49, s. 73–81.
- KARLÍK, P. (2000): Valence substantiv v modifikované valenční teorii. In: Hladká, Z. – Karlík, P. (eds.): *Čeština – univerzália a specifika 2*. Brno, MU, s. 181–192.
- KARLÍK, P. (2002): Ještě jednou k českým deverbálním substantivům. In: Hladká, Z. – Karlík, P. (eds.): *Čeština – univerzália a specifika 4*. Praha, Nakladatelství Lidové noviny, s. 13–23.
- KARLÍK, P. (2004a): Mají dějová substantiva slovesný rod? In: Hladká, Z. – Karlík, P. (eds.): *Čeština – univerzália a specifika 5*. Praha, Nakladatelství Lidové noviny, s. 33–46.
- KARLÍK, P. (2004b): Pasivum v češtině. *Slovo a slovesnost*, 65, s. 83–112.
- KARLÍK, P. – NÜBLER, N. (1998): Poznámky k nominalizaci v češtině. *Slovo a slovesnost*, 59, s. 105–112.
- KOLÁŘOVÁ, V. (2010): *Valence deverbativních substantiv v češtině (na materiálu substantiv s dativní valencí)*. Praha: Karolinum.
- KOLÁŘOVÁ, V. (2012): Valence dějových substantiv odvozených od sloves s předmětovým genitivem. In: Čmejrková, S. – Hoffmannová, J. – Klímová, J. (eds.): *Čeština v pohledu synchronním a diachronním – Stoleté kořeny Ústavu pro jazyk český*. Praha: Karolinum, s. 609–614.
- KOLÁŘOVÁ, V. (přijato k publikaci): Adverbální předmětový genitiv a jeho protějšky v nominálních konstrukcích: Případ posesiva. In: *Sborník z konference Slovo a tvar v struktuře a v komunikaci* (Bratislava, 2012).
- KŘÍŽKOVÁ, H. (1968): Substantiva s dějovým významem v ruštině a v češtině. In: *Kapitoly ze srovnávací mluvnice ruské a české III. O ruském slovese*. Praha: Academia, s. 81–152.
- MLUVNICE ČEŠTINY III. SKLADBA. (1987). Praha, Academia.
- NOVOTNÝ, J. (1980): *Valence dějových substantiv v češtině*, Sb. pedagogické fakulty v Ústí nad Labem. Praha: SPN.
- PANEVOVÁ, J. (2000): Poznámky k valenci podstatných jmen. In: Hladká, Z. – Karlík, P. (eds.): *Čeština – univerzália a specifika 2*. Brno: MU, s. 173–180.
- PANEVOVÁ, J. (2002): K valenci substantiv (s ohledem na jejich derivaci). In: *Zborník Matice srpske za slavistiku*, br. 61, s. 29–36.
- PROCHÁZKOVÁ, V. (2006): *Argument structure of Czech event nominals*. Master Thesis. University of Tromsø.
- PŘÍRUČNÍ MLUVNICE ČEŠTINY (1997). Praha: Nakladatelství Lidové noviny.
- SKWARSKA, K. (2004): *Konkurence genitivu a akuzativu s tranzitivními slovesy v češtině, ruštině, polštině a slovinštině*. Disertační práce, FF UK, Praha.
- SVOZILOVÁ, N. – PROUZOVÁ, H. – JIRSOVÁ, A. (1997): *Slovesa pro praxi. Valenční slovník nejčastějších českých sloves*. Praha: Academia.
- SVOZILOVÁ, N. – PROUZOVÁ, H. – JIRSOVÁ, A. (2005): *Slovník slovesných, substantivních a adjektivních vazeb a spojení*. Praha: Academia.
- VESELOVSKÁ, L. (2001): K analýze českých deverbálních substantiv. In: Hladká, Z. – Karlík, P. (eds.): *Čeština – univerzália a specifika 3*. Brno, MU, s. 11–27.